

SEMINCI-68: нехай свято не занепадає

Ольга Скоморощенко

Кадр з фільму «Совість». Режисер Володимир Денисенко. Україна, 1968.

Саме так звучить іспанська приказка, яку згадують, коли виникає загроза занепаду якогось свята чи дійства – у вигляді побажання, підтримки і перестороги, висловленої з властивим іспанцям гумором. 68-й Міжнародний тиждень кіно (SEMINCI) зазнав важливих змін, і не у всьому, на жаль, позитивних. Щоденне фестивалеве видання, що супроводжувало цей впливовий МКФ авторського кіно, перестало видаватись, а колишній доволі об'ємний каталог фестивалю, з якого можна було дізнатись не тільки про фільми-учасники фестивалевих програм, а й про їхніх творців, зійшов нанівець до невеличкої брошури. Але найважливішою стала зміна директора SEMINCI і великою мірою його творчо-організаційного колективу. На зміну Хав'єру Ангуло, який з успіхом очолював SEMINCI з 2008 по 2022 рік, тобто 15 років, прийшов Хосе Луїс Сієнфуйгос, який перед тим 12 років був директором МКФ Європейського авторського кіно в Севільї. А Хав'єр Ангуло вирішив дебютувати як автор сценарію і режисер, почавши працювати над документальним фільмом «Втрата» про «відтік мізків» з Аргентини, викликаний свого часу військовою диктатурою в цій країні.

Офіційна програма складалася з 17 конкурсних та 6 позаконкурсних стрічок, 10 із яких були іспанського виробництва або спільного з іншими європейськими країнами. Найвищою нагородою («Золотим колоском») відзначили повнометражний дебют молодої іспанської режисерки з Каталуньї Лаури Феррес «Постійне зображення» (Іспанія, Франція, 2023). У фільмі йдеться про пошуки себе, свого місця у великому місті, яким є Барселона, фотографки з провінції на ім'я Кармен. Вона має завдання знайти типаж «автентичної жінки» для чергової рекламної кампанії, знаходить жінку, яка продає свій нехитрий крам на вулицях і є так само новоприбулою, але з Андалусії, яку Кармен сприймає як споріднену і з якою в неї виникають дружні стосунки. Режисерка визначає жанр свого фільму як незвичну ко-

медію, наближену до проявів щоденного абсурду.

«Срібний колосок» дістався четвертій повнометражній стрічці італійки Алісії Рорвотчер «Химера» (Італія, Франція, Швейцарія, 2023), яка відтворює портрет, так би мовити, італійської «глибинки» 1980-х років. Головний герой Артур виявляє в собі надзвичайний дар: здатність локалізувати під землею пустоти, що перетворює його на незмінного помічника в пошуках місць в італійському регіоні, де можуть бути заховані скарби, де є залишки руїн давньої цивілізації етрусків. Хоча насправді Артуром рухає потаємне химерне бажання знову зустріти Бен'яміну, своє втрачене кохання... Своїми попередніми роботами, такими, як «Країна чудес» (2014) та «Щасливий Лазар» (2018) Алісія Рорвотчер довела, що спадщина неореалізму в надійних руках. Однією з головних виконавиць у «Химері» є Ізабелла Росселліні, дочка великого майстра Росселліні.

Премію за найкращу режисуру на SEMINCI-68 отримала Ангела Щанелек за фільм «Музика» (Німеччина, Франція, Греція, Сербія, 2023). Головний герой – юнак, що колись був всиновлений іншою родиною і, скоївши вбивство, потрапляє до в'язниці, де у нього виникають інтимні стосунки з держслужбовицею цього пенітенціарного закладу, з якою, сам того не відаючи, він має кровний зв'язок. Історія царя Едіпа ніби набула оновленого звучання в сюжеті цієї стрічки, сценарій якої написала сама режисерка і отримала за нього нагороду на Берлінале. Цей фільм на SEMINCI-68 також нагородили за найкращу операторську роботу, міжнародне журі відзначило «сувору зображальну красу» фільму, знятого оператором-постановником Іваном Марковичем.

Традиційна для SEMINCI Премія Пілар Міро найкращому новому режисеру так само дісталась жінці! Нею стала англійка Моллі Меннінг Волкер з фільмом «Як мати секс» (Об'єднане Королівство, Греція, 2023). Жодна стрічка не викликала такої активної реакції і обговорення на остан-

Кадр з фільму «**Степне**». Режисерка Марина Врода. Україна, 2023.

ньому Каннському кінофестивалі, як цей її дебют, який завоював там премію «Певна відзнака» (Certain Regard). Після закінчення коледжу три британські подружки їдуть на канікули на один із грецьких островів, маючи твердий намір напиватися, танцювати і мати секс – все це разом, аж поки витримають. Моллі Меннінг Волкер занурюється в атмосферу подібних вакацій як форму ескапізму, що є традицією для молоді, яка походить із середнього робітничого класу Британії. Режисерка ніби виводить на новий виток у фемінізмі фільми про втрату цнотливості та ставить під питання соціальний тиск на молодих жінок, які дозволяють собі вдаватися до подібних «літургій», що є типовим для подібного контексту. Цей фільм також був відзначений Молодіжним журі SEMINCI-68 «За висвітлення складної теми про ситуації, з якими стикається багато молодих жінок».

Найкращою акторкою SEMINCI-68 названа Леа Сейду за головну роль у фільмі Бертрана Бонелло «Бестія» (Франція, Канада, 2023). Її героїня вирішує звільнитися від емоцій за допомогою однієї технології, здатної скасувати всі почуття. Славетний Бертран Бонелло представив на фестивалі свою найбільш амбіційну, звабливу і магнетичну роботу, дія якої відбувається у 1910, 2014 і 2044 роках, визначену як романтична драма з елементами саспенсу, наукової фантастики, які зливаються воедино, щоб створити дещо, схоже на казку, так само класичну, як і футуристичну, про вічну потребу любові.

SEMINCI початку нульових років визначався ще й як міжнародний фестиваль соціального кіно, і це відбувалось великою мірою завдяки тому, що «завсідником» його був британський режисер Кен Лоуч, фільми якого були присвячені саме соціальним проблемам. Вірним собі режисер залишився і в своєму останньому фільмі «Старий дуб» (Об'єднане Королівство, Франція, Бельгія, 2023), представленою в офіційній програмі SEMINCI-68. «Старий

дуб» – назва пабу в одному з робітничих кварталів міста на півночі Англії, де збираються колишні шахтарі, щоб за пивом згадати минулі часи, коли у 80-тих роках індустрія процвітала, давала роботу і пристойне життя місцевим жителям, окремі з яких тепер занепокоєні прибуттям біженців із Сирії. Режисер торкається у фільмі ще й теми ксенофобії з боку місцевих жителів, досліджує корені расизму. В центрі оповіді – власник пабу, який всіх об'єднує і сам є ніби уособленням старого дуба. Цю роль зіграв Дейв Тьорнер. Саме він став найкращим актором SEMINCI-68.

«Почесний колосок» прикрасив чотирьох відомих акторок: Шарлотту Ремплінг, Наталі Бей, Бланку Портільйо і Кіті Манвер. Легендарна Ремплінг, яку добре пам'ятають за її ролями у «Загибелі богів» Лукіно Вісконті та «Нічному порт'є» Ліліан Кавані, вже була удостоєна на SEMINCI-60 звання найкращої акторки за головну роль у фільмі «45 років» (2015, режисер Ендрю Хай). Цього разу вона отримала нагороду з рук відомого іспанського режисера Хуліо Медема, у фільмі якого «Хаотична Ана» знялась у 2007-му. Вона підкреслила важливість кіно в час штучного інтелекту та різноманітних платформ, «коли магія кіно в темному залі продовжує емоційно впливати на нас».

Премію FIPRESCI (Міжнародної федерації кінопреси) присуджено стрічці офіційної програми «Особливо вночі» (Іспанія, Франція, 2023) режисера Віктора Іріарте. Психологічна драма, історія зустрічі двох матерів однієї дитини, одного сина, одна з яких – мати, що народила, і друга – що всиновила і виховала, повернула в часи режиму Франко, коли матерям-одиначкам казали, що їхня дитина народилась мертвою, для того, щоб віддати у багаті сім'ї за певну винагороду. Справи «вкрадених дітей» мали своє продовження до початку 1990-х років у вже постфранкістській Іспанії. Ролі цих двох жінок виконали відомі іспанські актриси Лола Дуеньяс і Ана Торрент.

SEMINCI-68 представив нову програму з промовистою на-

Кадр з фільму «Химера». Режисерка Алісія Рорвотчер. Італія, Франція, Швейцарія. 2023.

звою «Memoria y Utopia», («Пам'ять і Утопія»), що складалась із 15 видатних стрічок, створених між 1968 і 2023 роками, забутих, заборонених цензурою, загублених або знищених, а потім відреставрованих, які походять з різних куточків світу. Приємною несподіванкою стало те, що до них увійшов фільм Володимира Денисенка «Совість» (УРСР, 1968), в якому сам режисер виконав роль німецько-фашистського офіцера. Цей фільм на SEMINCI-68 був названий однією із дорогоцінних перлин світового кінематографа, практично невідомих в Іспанії.

У програму «Місце зустрічі», присвячену першим або другим повнометражним роботам нових режисерів, так само увійшло 15 стрічок, і серед них був український фільм «Степне» (Україна, 2023) Марини Вроди. З нею ми зустрілися серед фестивального виру як дві співвітчизниці, яким є про що поговорити, і закінчили нашу дружню бесіду як давні знайомі. Серед загубленого і нині окупованого простору на сході України, в селі під однойменною назвою Степне, помирає літня жінка (Ніна Антонова), і її двоє синів, такі різні у всіх своїх проявах, віддають їй останню шану і почесні, після поховання збираючи на поминки всіх жителів села, що залишилися в ньому, і це переважно літні жінки. Це сумне зібрання послужило для кожної з них приводом згадати прожиті роки, Голодомор, пережитий в дитинстві, воєнні роки та всі лихоліття, що й тепер не закінчилися. Відразу стає зрозуміло, що це – не акторки, а сільські жінки, з яких молода режисерка зуміла «витягти на камеру» увесь біль минулого життя, яке без сумніву прожила й головна героїня. За ці зафіксовані безцінні свідчення залишається лише подякувати Марині Вроді, та й вона сама підтвердила, що відчула необхідність, так би мовити, задокументувати життя згорьовано-

го українського покоління, що відходить... Цей її фільм на МКФ у Локарно в 2023 році був відзначений за найкращу режисуру і отримав премію критики. На SEMINCI-68 цей фільм, на жаль, не одержав нагороди, хоч і викликав до себе інтерес глядацької аудиторії. Переможцем програми «Місце зустрічі» стала американська стрічка «Райдуга на заправці» (США, 2023) братів Білла і Тьорнера Россів.

Також були збережені програми: документального повнометражного кіно «Період історії» і «Запрошена країна». Нею була Індія, яка представила 17 повнометражних ігрових фільмів, створених з 1960 до 2021 року і об'єднаних спільною назвою «Дзеркало мрій». Цю ретроспективу супроводжувало двомовне видання (англійською та іспанською) на 500 сторінок про кінематограф цієї країни, яке стало можливим завдяки підтримці Міністерства інформації при уряді Індії. Доповненням до показів стала фотовиставка Карлоса Саури «Фламенко Індії», де її всесвітньовідомий автор досліджує витоки циганського народу і їхнього фламенко, танцю, що становить тепер так само і частину культури самої Іспанії.

Новий директор SEMINCI Хосе Луїс Сіенфуйгос подякував своєму попереднику Хав'єру Ангуло за «зразкову передачу повноважень», за те, що ним і ще раніше директором SEMINCI Фернандо Лара було прокладено організаційну й адміністративну структуру фестивалю надзвичайної ефективності, яка й дозволила новій команді працювати, як він висловився, «в умовах тотальної свободи». Лишається тільки побажати Хосе Луїсу Сіенфуйгос (в дослівному перекладі «сто вогнів») впевненого плавання в безмежному океані світового кінематографу, авангардом якого є авторське кіно.

Вальядолід – Київ